

POZYSKIWANIE I OPŁACANIE ZAKWATEROWANIA

PRZEWODNIK DLA OSÓB
UDZIELAJĄCYCH PORAD POLSKIM
OFIAROM PRZEMOCY DOMOWEJ

Sue Lukes, Liz Davies KC

TEL: 07545 075 093

E-mail: info@vestasfs.org

PRZEDMOWA

Bezdomność spowodowana przemocą domową jest druzgocącym doświadczeniem dla ofiar i ich dzieci. Jest ona wyjątkowo dotkliwa zwłaszcza dla osób, które mieszkają w obcym kraju z dala od rodziny i bliskich. Odpowiednia interwencja ze strony organizacji pomocowych jest w takich sytuacjach kluczowa w zapewnieniu bezpieczeństwa ofiarom przemocy. Ważne jest, aby specjaliści udzielający wsparcia wiedzieli, jakie przepisy regulują prawo do uzyskania bezpiecznego zakwaterowania. Niniejszy przewodnik wyjaśnia kryteria dotyczące prawa do zakwaterowania dla obywateli Polski w kontekście przemocy domowej. Przewodnik został uaktualniony w maju 2024 i uwzględnia zmiany prawne wprowadzone po Brexicie.

Ewa Wilcock
Dyrektor Zarządzający
Vesta – Specialist Family Support CIC

21 maja 2024

Gosia

wraz z dwójką dzieci właśnie przybyła do schroniska. Przyjechała do Wielkiej Brytanii w 2018 r., aby dołączyć do męża, który pracował wtedy na budowie. Zawsze był „pijakiem”, a jego historia zatrudnienia wydaje się bardzo nieregularna i skomplikowana, jednak mąż pracował z przerwami, czasem na własny rachunek, czasem na umowach. Starsza córka urodziła się w Polsce, młodsza w Wielkiej Brytanii i ma teraz 6 lat. Obie uczęszczały do szkoły, ale po ostatnim ataku (było ich kilka), który miał miejsce trzy miesiące temu, Gosia uciekła z wynajmowanego przez nich mieszkania i zamieszkała u przyjaciółki w innym mieście. Od przyjazdu do Wielkiej Brytanii nie pracowała, ale uczęszczała do miejscowego koledżu, gdzie uczyła się języka angielskiego i brała udział w zajęciach krawieckich. Nie ubiegała się o status osoby osiedlonej, ale uważa, że jej mąż mógł to zrobić za nich wszystkich, ponieważ zawsze „załatwiał wszystkie formalności”.

Teresa

pracuje jako administrator w lokalnym biurze handlowym i jest tam odkąd przybyła do Wielkiej Brytanii w 2019 r. Dwa dni temu były chłopak przyszedł do jej miejsca pracy i groził jej oraz współpracownikom. Następnie włamał się do jej mieszkania i zdemolował je. Od tamtej pory Teresa mieszka u koleżanki, ponieważ boi się wrócić do domu. Teresa złożyła wniosek o status osoby wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE i otrzymała go na początku 2019 r.

Ewelina

przyjechała z rodzicami do Wielkiej Brytanii w 2014 r., kiedy miała 10 lat. Chodziła do szkoły, jej rodzice oboje pracowali, jednak matka zmarła dwa lata temu, a ojciec wrócił do Polski. Dwa lata temu zaczęła mieszkać ze swoim brytyjskim partnerem w jego mieszkaniu. On ubiegał się o świadczenia dla nich obojga, ale odkąd zaszła w ciążę, stał się agresywny. Dziecko ma się urodzić za trzy miesiące. Nigdy nie starała się o żaden status w Wielkiej Brytanii.

Ilona

przyjechała do Wielkiej Brytanii w 2014 r., aby zamieszkać z córką, która pracowała w Wielkiej Brytanii. Pomagała w opiece nad dwójką wnuków, a następnie podjęła pracę w charakterze sprzątaczkii pracując na własny rachunek, gdy dzieci były starsze. Obecnie sprząta 15 godzin tygodniowo. Jednak u jej zięcia pojawiły się problemy ze zdrowiem psychicznym. Małżeństwo ma kłopoty. Wczoraj, gdy jej córka była w pracy, zięć zaczął oskarżać ją o rozbicie swojego małżeństwa i groził jej nożem. Ilona i jej córka złożyły wniosek o przyznanie statusu osoby osiedlonej pochodzącej z UE przed końcem 2020 r. Córka już go otrzymała, ale Ilona nadal czeka.

Natalia

przyjechała do Wielkiej Brytanii ze swoim chłopakiem i przebywa w tym kraju od 3 tygodni. Wierzyła, że uda jej się znaleźć pracę, chociaż słabo mówi w jęz. angielskim i ma niewiele kwalifikacji. Jej chłopak właśnie ukradł jej wszystkie pieniądze i uderzył ją tak mocno, że złamał jej szczękę.

Basia

z dwuletnią córką do Wielkiej Brytanii w styczniu 2021 r. Przyjechała do swojego męża, który mieszkał i pracował w Wielkiej Brytanii od „co najmniej 7 lat” przed jej przyjazdem, choć często wracał do Polski na miesiąc lub dwa każdego roku. Uciekła po tym, jak groził jej i dziewczynce przemocą.

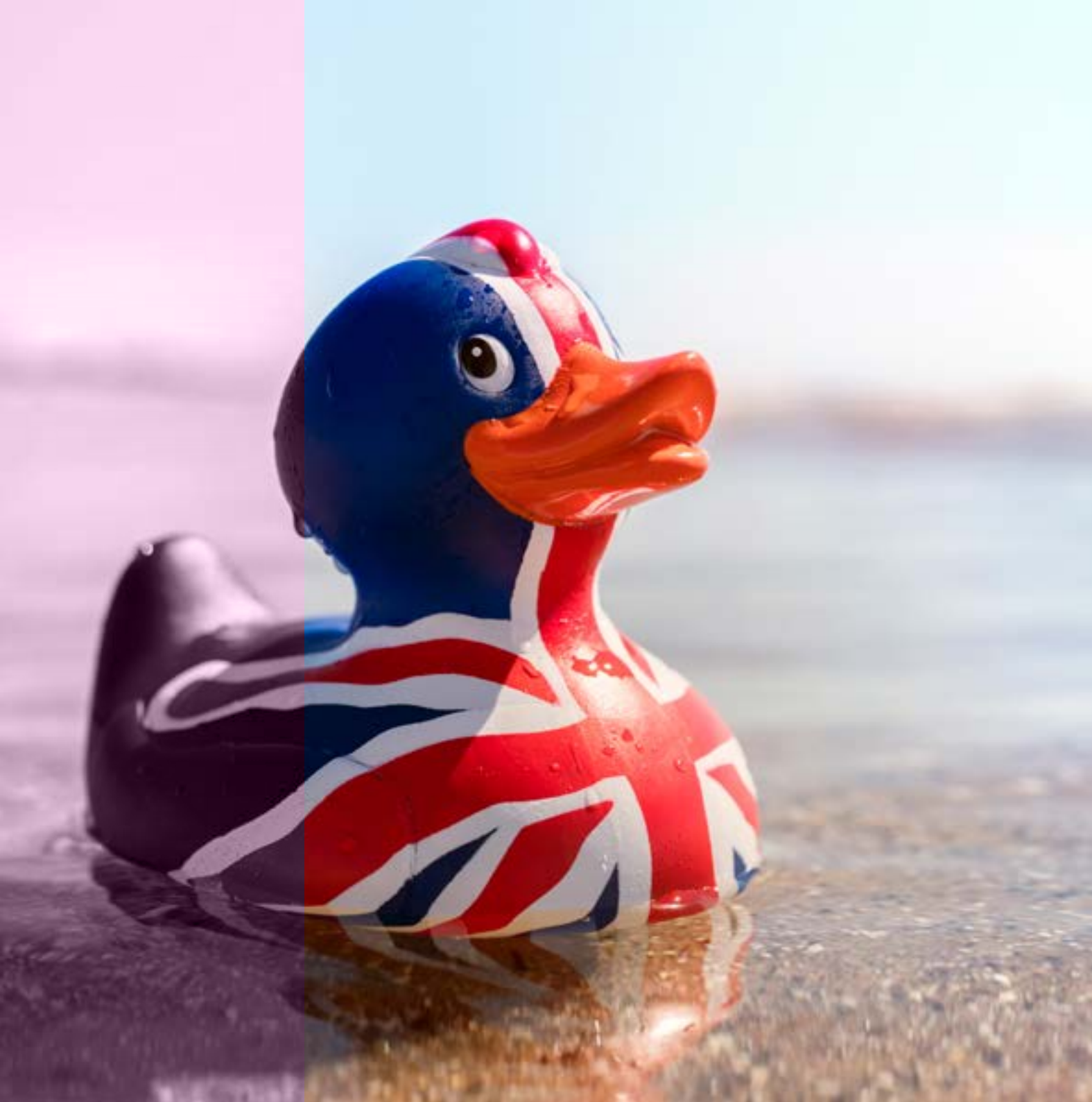
CO MOGĄ ZROBIĆ TE KOBIETY?

zobacz co mogą zrobić na stronie 14

- ✓ Czy mogą znaleźć bezpieczne miejsce zamieszkania i zapłacić za nie?
- ✓ Czy mogą uzyskać świadczenia na opłacenie zakwaterowania?
- ✓ Czy lokalne władze powinny zaoferować im tymczasowe lub długoterminowe zakwaterowanie?

W przypadku większości obywateli polskich będzie to zależało od ich statusu imigracyjnego, w tym statusu osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE. Niniejszy przewodnik zawiera informacje dotyczące tych statusów oraz wyjaśnia, w jaki sposób osoby uciekające przed przemocą domową w Anglii i Walii mogą ubiegać się o świadczenia i otrzymać lokal mieszkalny od władz lokalnych. W Szkocji prawa do świadczeń i pobytu są takie same, ale prawa mieszkaniowe są nieco inne. Szkockie prawo mieszkaniowe można sprawdzić na stronie internetowej www.housing-rights.info, gdzie znajduje się część przeznaczona dla osób uciekających przed przemocą domową.

Na **końcu tego przewodnika** znajdują się informacje na temat dostępnych dla tych kobiet opcji świadczeń oraz pomocy w pozyskaniu lokalu mieszkalnego od rady lokalnej lub innych władz.

I. STATUS OSOBY OSIEDLONEJ (EU SETTLED STATUS) I WSTĘPNIE OSIEDLONEJ POCHODZĄCEJ Z UE (EU PRE-SETTLED STATUS)

Kiedy Wielka Brytania wystąpiła z Unii Europejskiej (UE), stworzyła dwa nowe rodzaje statusu imigracyjnego dla obywateli UE i członków ich rodzin, którzy chcieli pozostać w Wielkiej Brytanii. Są one dostępne dla wszystkich osób zamieszkałych w Wielkiej Brytanii w dniu 31 grudnia 2020 r i niektórych członków ich rodzin. Wnioski o przyznanie tych statusów należało składać przed 1 lipca 2021 r., choć można składać je po upływie tego terminu, jeśli zaistniały uzasadnione powody opóźnienia. Osoby wymagające szczególnej troski, w tym ofiary przemocy domowej, mogą uzyskać

bezpłatną pomoc przy składaniu spóźnionych wniosków, a ich trudna sytuacja może być odpowiednim uzasadnieniem spóźnienia w złożeniu wniosku. Informacje o tym, gdzie można uzyskać pomoc w tej sprawie, dostępne są na stronie internetowej <https://www.gov.uk/help-eu-settlement-scheme>.

Osoby, które udowodniły, że mieszkały w Wielkiej Brytanii przez co najmniej pięć lat, otrzymują „status osoby osiedlonej pochodzącej z UE”. Osoby, które wykazały pobyt przez krótszy okres, otrzymają „status osoby wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE” i mogą później ubiegać się o przekształcenie go w „status osoby osiedlonej pochodzącej z UE”. Są to statusy przyznawane na podstawie przepisów imigracyjnych i określają status imigracyjny w Wielkiej Brytanii. Nie jest to prawo pobytu, jak to miało miejsce wcześniej w przypadku obywateli UE lub EOG.

Status osoby osiedlonej pochodzącej z UE to bezterminowe pozwolenie na pobyt przyznawane bez żadnych warunków, dlatego osoby z takim statusem mogą ubiegać się o komunalne lokale mieszkaniowe, pomoc dla osób bezdomnych oraz pobierać świadczenia. Osobom z tym statusem przysługuje również prawo do podjęcia zatrudnienia. Status osoby wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE to ograniczone czasowo pozwolenie na pobyt z prawem do podjęcia zatrudnienia. Aby otrzymać świadczenia i/lub pomoc w pozyskaniu lokalu mieszkaniowego, osoby z tym statusem muszą również uzyskać prawo pobytu. Jeśli ktoś posiadający status osoby wstępnie osiedlonej nie posiada aktualnego prawa pobytu, może starać się o zasiłki, jeśli pozostanie bez środków do życia (ale nie może starać się o pomoc mieszkaniową).

Nie ma zwykle żadnych dokumentów ani kart potwierdzających status osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE. Informacje są przesyłane drogą elektroniczną. Osoby, które potrzebują potwierdzenia do złożenia wniosku o przyznanie lokalu mieszkalnego, świadczeń lub podjęcia zatrudnienia, muszą skorzystać z usługi rządu brytyjskiego, która udostępnia specjalny kod do sprawdzenia uprawnień: <https://www.gov.uk/view-your-settled-status>

Status osoby osiedlonej i wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE to stosunkowo nowe rodzaje statusów imigracyjnych i niektórzy usługodawcy mogą ich jeszcze dobrze nie rozumieć. W związku z opóźnieniami w rozpatrywaniu wniosków wiele osób, które złożyły je przed 30 czerwca 2021 r., nie otrzymało jeszcze decyzji. Jeżeli wnioski zostały złożone w terminie, wszystkie te osoby nadal mają prawo mieszkać i pracować w Wielkiej Brytanii oraz ubiegać się o odpowiednie świadczenia oraz zakwaterowanie. Otrzymują też elektroniczne zaświadczenie złożenia wniosku (certificate of application), które potwierdza, że został otrzymany ich wniosek. Członkowie rodziny obywatela UE posiadającego status osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej mogą przyjechać do Wielkiej Brytanii po 31 grudnia 2021 r. i ubiegać się o własny status osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej w ciągu 90 dni od przyjazdu.

Przepisy dotyczące obywateli UE mają również zastosowanie do obywateli Szwajcarii, Norwegii, Islandii i Liechtensteinu. Wszystkie te kraje oraz 27 państw UE są znane jako Europejski Obszar Gospodarczy (EOG). Termin „obywatele UE” odnosi się również do obywateli Szwajcarii, Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu.

Wytyczne rządu brytyjskiego dotyczące tych zasad znajdują się na stronie internetowej <https://www.gov.uk/settled-status-eu-citizens-families>

2. PRAWO DO POBYTU

W UE obowiązują przepisy mające na celu wspieranie swobodnego przepływu osób. Po opuszczeniu UE przez Wielką Brytanię od 1 stycznia 2021 r., przepisy te przestały obowiązywać w Wielkiej Brytanii.

Ogólnie rzecz biorąc, przepisy te zezwalały obywatelom UE na zamieszkanie w Wielkiej Brytanii, jeśli wykonywali oni czynności (takie jak podjęcie zatrudnienia, samozatrudnienie lub studia), które nadawały im „prawo pobytu”. Każdemu członkowi rodziny obywatela UE z prawem pobytu przysługiwało również prawo pobytu.

UE zezwala każdemu państwu na stosowanie specjalnych zasad wobec niektórych nowych państw członkowskich, zwanych „państwami przystępującymi”. Polska przystąpiła do UE w 2004 r., a Wielka Brytania stosowała specjalne zasady wobec nowo przybyłych obywateli polskich w latach 2004-2011, wymagając od nich zarejestrowania się w Programie rejestracji pracowników w pierwszym roku rozpoczęcia pracy w Wielkiej Brytanii, aby uzyskać uprawnienia do ubiegania się o świadczenia i/lub pomoc mieszkaniową (choć w listopadzie 2017 r. brytyjski Sąd Apelacyjny uznał, że Wielka Brytania działała niezgodnie z prawem, przedłużając te zasady w 2009 r., więc obowiązywały one tylko w okresie od 1 maja 2004 r. do 30 kwietnia 2009 r.). Niniejszy przewodnik nie obejmuje już tych przepisów, ponieważ są one już nieaktualne.

Obywatele polscy, którzy przybyli do Wielkiej Brytanii przed 2004 r., uzyskali prawo pobytu w Wielkiej Brytanii na podstawie swojego statusu imigracyjnego. Polacy przybywali w charakterze pracowników, członków rodzin, uchodźców i osiedlali się w Wielkiej Brytanii przez wiele lat. Niektórzy z nich stali się obywatelami Wielkiej Brytanii. Przysługujące im prawa i możliwości nie są zasadniczo przedmiotem niniejszego poradnika.

2.1. DLACZEGO PRAWO POBYTU JEST NADAL WAŻNE?

Mimo że przepisy UE już nie obowiązują, prawo pobytu jest nadal ważne dla jednej grupy: obywateli UE, którzy mają status osób wstępnie osiedlonych. Mogą oni ubiegać się o świadczenia i lokale mieszkalne, jeżeli przysługują im określone prawa pobytu. Niektóre prawa pobytu mają charakter kwalifikujący, a inne nie.

Prawo pobytu ma znaczenie WYŁĄCZNIE w przypadku ubiegania się o świadczenia i lokal mieszkalny. Status osoby wstępnie osiedlonej daje prawo do życia w Wielkiej Brytanii, niezależnie od tego, czym się dana osoba zajmuje.

2.2. JAKIE SĄ PRAWA POBYTU?

Poniższa tabela stanowi krótki przewodnik po różnych rodzajach prawa pobytu. Niektóre z nich zostały szczegółowo wyjaśnione poniżej. Tabela obejmuje wyłącznie podstawowe świadczenia socjalne, które są dostępne dla osób o niskich dochodach lub nieposiadających dochodów. Dla osób składających nowy wniosek będzie to zazwyczaj zasiłek uniwersalny (z ang. Universal Credit), ale niektórzy nadal otrzymują inne świadczenia (które zastąpił zasiłek uniwersalny), takie jak zasiłek dla osób o niskich dochodach aktywnie poszukujących pracy (z ang. Income Based Jobseekers Allowance – dla bezrobotnych), renta z tytułu niezdolności do pracy (z ang. Employment Support Allowance – dla osób zbyt ciężko chorych, aby mogły podjąć zatrudnienie), zasiłek dla osób o niskich dochodach (z ang. Income Support – dla osób, które nie mogą pracować z powodu choroby lub opieki nad dzieckiem), dodatek mieszkaniowy (z ang. Housing Benefit – dla osób o niskich dochodach lub otrzymujących zasiłki lub zapomogi w celu opłacenia czynszu).

PRAWO DO POBYTU	JAK MOŻNA JE UZYSKAĆ?	ZAKWATEROWANIE ORAZ ZASIŁKI I ZAPOMOGI: CZY TO PRAWO DO POBYTU UPRAWNIA DO OTRZYMANIA ŚWIADCZEŃ?
„OSOBA SAMOWYSTARCZALNA”	Posiadanie wystarczającej ilości pieniędzy, aby utrzymać się co najmniej na poziomie świadczeń przyznawanych na podstawie kryteriów dochodowych.	Osoby te mogą ubiegać się o przyznanie lokalu mieszkalnego, jeśli pomyślnie przejdą tzw. „ test ustalenia miejsca stałego zamieszkania ” (z ang. habitual residence test), a także będą kwalifikować się do otrzymywania świadczeń. Oczywiście osoby, które mają wystarczająco dużo środków finansowych nie mogą ubiegać się o przyznanie świadczeń w oparciu o kryteria dochodowe.
STUDENT/ UCZEŃ	Zarejestrowanie się na odpowiednim kursie i podpisanie oświadczenia, że jest się w stanie samodzielnie utrzymać bez konieczności otrzymywania świadczeń. W przypadku zmiany sytuacji życiowej i braku dalszej możliwości samodzielnego utrzymania się, nadal przysługuje studenckie prawo pobytu.	Osoby te mogą ubiegać się o przyznanie lokalu mieszkalnego oraz świadczeń, jeśli pomyślnie przejdą tzw. „ test ustalenia miejsca stałego zamieszkania ”.
„OSOBA SAMOZATRUD-NIONA”	Prowadzenie rzeczywistej i efektywnej działalności na własny rachunek.	Osoby te kwalifikują się do ubiegania się o przyznanie lokalu mieszkalnego oraz świadczeń.
„PRACOWNIK”	Wykonywanie rzeczywistej i efektywnej pracy, która nie ma charakteru marginalnego.	Osoby te kwalifikują się do ubiegania się o przyznanie lokalu mieszkalnego oraz świadczeń.
STAŁE PRAWO POBYTU	Pracownicy, którzy na stałe stracili zdolność wykonywania pracy z powodu choroby czy wypadku.	Osoby te kwalifikują się do ubiegania się o przyznanie lokalu mieszkalnego oraz świadczeń.

2.3. WAŻNE INFORMACJE NA TEMAT PRAW POBYTU

- Prawo w tym zakresie jest skomplikowane, a jego najważniejsze aspekty zostały wyjaśnione poniżej.
- Prawa pobytu dotyczą obecnie wyłącznie osób ze statusem wstępnie osiedlonych.
- Prawa pobytu mogą również obejmować członków rodziny (patrz poniżej).
- Prawa są określane na podstawie faktów, a nie jakiegokolwiek dokumentacji. Oznacza to, że pracownica ma prawo pobytu, ponieważ pracuje. Mężowi pracownicy przysługuje prawo pobytu ze względu na fakt małżeństwa oraz tego, że jego żona pracuje.

2.4. TEST USTALENIA MIEJSCA STAŁEGO ZAMIESZKANIA

- Test ustalenia miejsca stałego zamieszkania jest stosowany w przypadku wniosków o świadczenia oraz przyznanie lokalu mieszkalnego. Jest stosowany przez Ministerstwo Pracy i Emerytur (ang. Department for Work and Pensions, DWP) oraz władze mieszkaniowe.
- Jest to test sprawdzający, czy „centrum interesów życiowych” danej osoby znajduje się w Wielkiej Brytanii. Innymi słowy, test wskazuje stopień osiedlenia danej osoby. DWP lub władze lokalne biorą więc pod uwagę:
 - długość pobytu w Wielkiej Brytanii,
 - powód przybycia do Wielkiej Brytanii,

- jak długo dana osoba zamierza pozostać w Wielkiej Brytanii,
- czy dana osoba posiada majątek lub nieruchomości w Wielkiej Brytanii oraz gdzie znajdują się jej konta bankowe,
- czy rodzina danej osoby mieszka w Wielkiej Brytanii,
- czy dana osoba jest zarejestrowana w przychodni lekarskiej lub stomatologicznej lub czy jej dzieci uczęszczają do szkoły,
- czy dana osoba angażuje się w życie społeczności lokalnej: czy wstąpiła do kościoła, klubu, itp.
- Kiedy DWP przeprowadza test ustalenia miejsca stałego zamieszkania, zaczyna od sprawdzenia, czy danej osobie przysługuje prawo pobytu lub czy ma ona status imigracyjny, który pozwala na ubieganie się o świadczenia. Czasami więc stwierdza się, że dana osoba „nie przeszła testu ustalenia miejsca stałego zamieszkania”, podczas gdy chodzi o to, że nie przysługuje jej prawo pobytu, lub status imigracyjny nie pozwala na ubieganie się o świadczenia.
- Test ustalenia miejsca stałego zamieszkania nie jest stosowany wobec pracowników i osób samozatrudnionych.
- Test ustalenia miejsca stałego zamieszkania stosuje się wobec obywateli brytyjskich (chyba że zostali deportowani lub ewakuowani do Wielkiej Brytanii).

3. PRAWO POBYTU PRACOWNIKA

- Prawo pobytu pracownika rozpoczyna się w dniu rozpoczęcia pracy. Nie obowiązuje wówczas minimalny okres zatrudnienia ani test ustalenia miejsca stałego zamieszkania.
- Aby praca została uznana za rzeczywistą, musi być prawdziwa, skuteczna i nie może mieć charakteru „marginalnego”.
 - Skuteczna praca oznacza, że w danej sytuacji jest pracodawca, pracownik, zadanie do wykonania i stosowne wynagrodzenie. Umowa nie jest konieczna, ale potrzebne będą jakiejkolwiek dowody wykonania pracy.
 - Wynagrodzenie za pracę nie musi mieć formy pieniężnej, jednak powinno mieć formę wskazującą na wartość pieniężną (jak na przykład zakwaterowanie).
 - Jeśli praca wykonywana jest przez co najmniej 10 godzin tygodniowo i średnio na poziomie co najmniej płacy minimalnej, to zazwyczaj nie będzie ona miała charakteru marginalnego.
 - Ministerstwo DWP stosuje jednak do wytyczne, które oznaczają, że każde roszczenie oparte na pracy, w której zarobki z ostatnich trzech miesięcy są niższe niż ustalona średnia kwota, będzie podlegało specjalnej kontroli w celu ustalenia, czy wykonywana praca ma charakter marginalny, więc takie roszczenia są często odrzucane. Można się od tego odwołać.
- Gdy pracownik przebywa na urlopie, nadal przysługują mu prawa pracownicze. Dotyczy to również urlopu macierzyńskiego.
 - Jeśli kobieta musi całkowicie przerwać pracę ze względu na wymagania związane z ciążą (np. z powodu braku prawa do urlopu macierzyńskiego), zachowuje swoje prawo pobytu pracownika, o ile zamierza wrócić na rynek pracy w rozsądnym terminie, np. w ciągu roku.
- Pracownicy mogą zachować prawo pobytu nawet wtedy, gdy nie są już zatrudnieni.
 - Pracownik, który nie jest w stanie pracować z powodu choroby lub wypadku, zachowuje prawo pobytu tak długo, jak istnieje realna perspektywa powrotu do pracy w przewidywalnej przyszłości. Nie ma ograniczeń czasowych: w jednym przypadku lekarze potwierdzili, że spodziewają się, iż mężczyzna będzie w stanie w końcu pracować, mimo że był niezdolny do pracy przez cztery lata. W tej sytuacji pracownik zachował prawo pobytu.
- Jeśli pracownik straci pracę nie z własnej winy (zwolnienie lub wygaśnięcie umowy), zachowuje swoje prawo pobytu w okresie, gdy będzie zgłaszać się do urzędu pracy jako osoba gotowa do podjęcia pracy.
 - Jeśli pracownik przepracował mniej niż rok, zachowuje prawo pobytu przez okres maksymalnie sześciu miesięcy.
 - Jeśli pracownik pracował przez co najmniej rok, zachowa prawo pobytu przez co najmniej sześć miesięcy. Po tym czasie ministerstwo DWP może sprawdzić, czy pracownik ma „realne szanse na podjęcie pracy”, a jeśli tak nie jest, ministerstwo może odmówić wydawania dalszych świadczeń.
- Pracownicy mogą mieć inne prawa pobytu, np. jako członkowie rodziny lub opiekunowie dzieci uczących się (zob. poniżej).

4. PRAWO POBYTU DLA OSÓB SAMOZATRUDNIONYCH

- Osoba samozatrudniona z prawem pobytu jest uprawniona do otrzymywania świadczeń i zakwaterowania od dnia rozpoczęcia pracy na własny rachunek. Nie obowiązuje wówczas minimalny okres ani test ustalenia miejsca stałego zamieszkania.
- Aby kwalifikować się do uzyskania prawa pobytu tego rodzaju, samozatrudnienie musi być efektywne i rzeczywiste, co oznacza, że dana osoba musi być aktywnie zaangażowana w prowadzenie swojej działalności.
 - Osoby samozatrudnione nie muszą zarabiać żadnej minimalnej kwoty, ale muszą poświęcać odpowiednią ilość czasu na swoją działalność. Nie wszystkie z wymienionych czynności przynoszą dochód, jednak liczą się jako wykonywana praca: poszukiwanie zleceń, prowadzenie księgowości, konserwacja sprzętu.
 - Ministerstwo DWP stosuje jednak do wytyczne, które oznaczają, że każde roszczenie oparte na pracy na własny rachunek, w której zarobki z ostatnich trzech miesięcy są niższe niż ustalona średnia kwota, będzie podlegało specjalnej kontroli w celu ustalenia, czy wykonywana praca na własny rachunek jest rzeczywista i efektywna, więc takie roszczenia są często odrzucane. Można się od tego odwołać.
- Osoby samozatrudnione nie tracą prawa pobytu, jeśli są czasowo niezdolne do pracy z powodu choroby lub wypadku. Może to obejmować konieczność opieki nad małżonkiem lub dzieckiem, które jest chore lub uległo wypadkowi.
- Osoba samozatrudniona może skorzystać z urlopu macierzyńskiego w zwykłym okresie dozwolonym przez prawo.

5. PRAWA POBYTU CZŁONKÓW RODZINY

- Prawa pobytu obejmują również członków rodziny
 - W przypadku pracowników i osób samozatrudnionych prawo pobytu obejmuje również mężów, żony i partnerów cywilnych oraz dzieci do 21. roku życia ORAZ dzieci i wnuki powyżej 21. roku życia pozostające na utrzymaniu oraz rodziców i dziadków pozostających na utrzymaniu.
 - „Osoba pozostająca na utrzymaniu” oznacza osobę, która prowadzi wspólne gospodarstwo domowe LUB jest zależna finansowo LUB jest zależna od pracownika lub osoby samozatrudnionej w zakresie opieki fizycznej i/ lub zajmowania się nią.
 - W przypadku osób samowystarczalnych i studentów prawo pobytu obejmuje dzieci do 18. roku życia oraz mężów, żony i partnerów cywilnych.
 - Pracownicy i osoby samozatrudnione mogą również wykazać inne osoby jako członków rodziny, jednak te osoby będą musiały złożyć wniosek o pozwolenie na pobyt lub zaświadczenie. Pozostałe osoby to konkubenci pozostający w „stałym związku” oraz dorośli członkowie rodziny, którzy wymagają osobistej opieki z powodu długotrwałej choroby lub niepełnosprawności.
 - Żaden z członków rodziny nie musi być obywatelem UE, jednak osoby spoza UE muszą złożyć wniosek o pozwolenie na pobyt.
- Prawo pobytu żony, męża lub partnera cywilnego obowiązuje nawet wtedy, gdy para nie mieszka już razem, a jedyną kwestią pozostaje to, czy małżeństwo lub partnerstwo cywilne zostało rozwiązane przez rozwód, unieważnienie lub śmierć:
 - Jeśli para rozwiedzie się, prawo pobytu może zostać zachowane, jeśli żona, mąż lub partner cywilny byli w związku małżeńskim/partnerskim przez co najmniej 3 lata, z czego jeden rok w Wielkiej Brytanii, przy czym byli małżonkowie lub partnerzy są zatrudnieni lub samozatrudnieni.
 - W przypadku przemocy domowej zasada trzech lat/jednego roku może nie mieć zastosowania.
- Ogólnie rzecz biorąc, prawo pobytu konkubenta wygasa z chwilą zakończenia związku.
 - Konkubent może mieć inne prawa pobytu (np. jako osoba opiekująca się dzieckiem lub pracownik).
 - Konkubenci mogą skorzystać również z innych dostępnych im opcji, jednak w takich okolicznościach konieczne będzie zasięgnięcie specjalistycznej porady prawnej.
- Szczególne prawo pobytu przysługuje dzieciom pracowników UE: mają one prawo pobytu w celu kształcenia się w kraju, w którym pracuje lub pracował ich rodzic.

- Prawo to nabywa się z chwilą rozpoczęcia nauki w szkole, koledżu lub na uniwersytecie. Nie obowiązuje minimalny wiek, pod warunkiem, że dziecko rozpoczęło naukę w dowolnym momencie przed ukończeniem 18. roku życia.
- Prawo to wygasa z chwilą zakończenia nauki przez dziecko.
- Aby prawo obowiązywało nadal, dziecko musiało mieszkać w Wielkiej Brytanii przez pewien czas, gdy rodzic był pracownikiem.
- W takich okolicznościach dziecko nabywa prawo pobytu, a dalsze działania rodzica pracującego nie mają znaczenia. Dziecko zachowuje prawo pobytu nawet w przypadku zgonu rodzica lub wyjazdu z kraju.
- Dziecko jest uprawnione do otrzymywania świadczeń i ubiegania się o przyznanie lokalu mieszkalnego.
- Opiekunowi/opiekunom dziecka przysługuje również takie samo prawo pobytu i ubiegania się o świadczenia, dopóki dziecko się uczy lub pozostaje na utrzymaniu swojego głównego opiekuna.
- Szczególne prawo pobytu przysługuje rodzicom brytyjskich dzieci, którymi nie opiekuje nikt inny lub wyłącznym opiekunom osób dorosłych z obywatelstwem brytyjskim, które wymagają opieki.
 - Osoby, którym przysługuje to prawo (czasami określane terminem „rodziców Zambrano” – od sprawy, w której ustanowiono to prawo) zwykle NIE kwalifikują się jednak do otrzymania zakwaterowania i świadczeń opartych na kryteriach dochodowych. Przysługuje im prawo do pracy i świadczeń opartych na wniesionych składkach, jednak jeżeli nie będą mogli sobie pozwolić na podstawowe zakwaterowanie i żywność, takie osoby będą musiały zwrócić się o pomoc do opieki społecznej ([patrz poniżej](#)). Osoby znajdujące się w tej sytuacji mogą również starać się o prawo do pozostania w Wielkiej Brytanii stosując zapisy prawa imigracyjnego, powinny zasięgnąć w tej sprawie porady prawnej.

6. SKŁADANIE WNIOSKU O PRYZNANIE ŚWIADCZEŃ

- Niniejsza broszura nie obejmuje ogólnych zasad dotyczących świadczeń i sposobu ubiegania się o nie, lecz jedynie uprawnienia do świadczeń dla obywateli polskich.
- Wszystkie nowe wnioski o przyznanie świadczeń uzależnionych od kryteriów dochodowych dotyczą zasiłku uniwersalnego (Universal Credit – UC), który zastąpił następujące świadczenia (osoby pobierające te świadczenia mogą je nadal otrzymywać):
 - zasiłku dla osób o niskich dochodach aktywnie poszukujących pracy (Income Based Jobseekers Allowance, IBJSA – dla bezrobotnych)
 - renty z tytułu niezdolności do pracy (Employment Support Allowance, ESA – dla osób zbyt poważnie chorych, aby podjąć zatrudnienie)
 - zasiłku dla osób o niskich dochodach (Income Support – dla osób, które nie mogą pracować z powodu choroby lub opieki nad dzieckiem)
 - dodatek mieszkaniowy (Housing Benefit – dla osób o niskich dochodach lub korzystających ze świadczeń w celu opłacania czynszu)
- Ogólne informacje na temat tych świadczeń można znaleźć na [rządowej stronie internetowej](#). Strona internetowa [Citizens Advice](#) również zawiera wiele przydatnych informacji o sposobie złożenia wniosku i wysokości przysługujących świadczeń.
- Obywatele Europy ze statusem osoby osiedlonej są uprawnieni do zasiłku dla osób o niskich dochodach aktywnie poszukujących pracy, renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla osób o niskich dochodach, dodatku mieszkaniowego i zasiłku uniwersalnego. Osoby ze statusem wstępnie osiedlonych kwalifikują się do niektórych z powyższych świadczeń – jest to zależne od rodzaju prawa pobytu: w powyższych sekcjach przedstawiono informacje, które prawa pobytu nadają uprawnienia do uzyskania tych świadczeń.
 - Do ubiegania się o świadczenia należy przedstawić dokument potwierdzający status osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej (specjalny kod) oraz kwalifikujące prawo pobytu. Może to obejmować:
 - potwierdzenie zatrudnienia lub samozatrudnienia,
 - dowody wskazujące na więzi rodzinne,
 - zaświadczenie z placówki edukacyjnej,
 - dowody potwierdzające środki wskazujące na samowystarczalność.
- Zasiłek uniwersalny oraz niektóre świadczenia na dzieci nie są wypłacane w ciągu pierwszych trzech miesięcy po przyjeździe do Wielkiej Brytanii.
- Osoby posiadające status wstępnie osiedlonych mogą również oprzeć swój wniosek o zasiłek uniwersalny na Europejskiej Karcie Praw Podstawowych jeśli:
 - Nie są w stanie pracować (np. z powodu problemów zdrowotnych lub obowiązku opieki nad inną osobą)
 - Nie posiadają innych źródeł wsparcia (np. ze strony opieki socjalnej, przyjaciół czy organizacji charytatywnych; nie mają oszczędności)
 - Nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb związanych z zakwaterowaniem, odpowiednim ogrzewaniem, jedzeniem, odzieżą czy artykułami higienicznymi.
 - Warto nadmienić, że [sprawa sądowa](#), która doprowadziła do tych ustaleń dotyczyła kobiety i dziecka, którzy uciekali przed przemocą domową.

7. SKŁADANIE WNIOSKU O PRYZNANIE LOKALU MIESZKALNEGO

- W Wielkiej Brytanii za kwestie mieszkaniowe odpowiedzialne są władze lokalne. Niektóre z nich zapewniają lokale mieszkalne na dłuższy okres czasu lub współpracują w tym zakresie ze spółdzielniami mieszkaniowymi. Władze mają prawny obowiązek:
 - upewnienia się, że porady mieszkaniowe są dostępne dla wszystkich osób bezdomnych lub potrzebujących zakwaterowania w ich okolicy,
 - przeprowadzenia oceny okoliczności każdej osoby składającej wniosek z powodu bezdomności,
 - zapewnienia tymczasowego zakwaterowania dla niektórych osób bezdomnych,
 - zorganizowania długoterminowego zakwaterowania dla niektórych osób bezdomnych,
 - upewnienia się, że wszystkie lokale mieszkalne, które należą do władz lub którymi się zajmują, są przydzielane sprawiedliwie za pomocą systemu, który jest podawany do wiadomości publicznej i z którego mogą korzystać uprawnione osoby.
- Inne organizacje również zapewniają lokale mieszkalne ludziom w potrzebie. Spółdzielnie mieszkaniowe to organizacje charytatywne oferujące lokale mieszkalne, zwykle we współpracy z władzami lokalnymi. Schroniska zapewniają zakwaterowanie w nagłych wypadkach i wsparcie dla kobiet uciekających przed przemocą domową.
- W przypadku osób bezdomnych z powodu przemocy domowej władze lokalne są zobowiązane do przeprowadzenia analizy sprawy i mogą zapewnić zakwaterowanie tymczasowe lub długoterminowe. Zakwaterowanie tymczasowe może obejmować schronisko, hostel lokalnych władz, pensjonat lub prywatne mieszkanie. Zakwaterowanie długoterminowe może obejmować lokale należące do rady, spółdzielni mieszkaniowej lub osoby prywatnej.
- Rada oceni przypadek osoby składającej wniosek, aby ustalić, czy:
 - jest ona **uprawniona**: czy uzyskała status osoby osiedlonej, inny status imigracyjny, który uprawnia ją do otrzymania pomocy (np. bezterminowe pozwolenie na pobyt czy ograniczone pozwolenie na pobyt dla żony/męża uciekającego przed przemocą) lub status osoby wstępnie osiedlonej i kwalifikujące prawo pobytu.
 - jest **bezdomna**: czy przysługuje jej prawo zamieszkiwania gdziekolwiek, a jeśli tak, czy może w bezpieczny sposób dostać się do lokalu mieszkalnego bez zagrożenia przemocą – w przeciwnym razie osoba taka jest uznawana za bezdomną.

Przemoc domowa obejmuje:

- wykorzystywanie fizyczne lub seksualne;
- zachowania agresywne lub zagrażające;
- zachowania kontrolujące lub przymusowe;
- przemoc ekonomiczna;
- znęcanie się psychiczne, emocjonalne lub inne.

Jeśli osoba składająca wniosek jest uprawniona do otrzymania pomocy i zostanie uznana za bezdomną, rada ma obowiązek podjąć odpowiednie kroki, aby pomóc w znalezieniu lokalu mieszkalnego (co zazwyczaj oznacza, że osoba składająca wniosek otrzyma pomoc w znalezieniu prywatnie wynajmowanego lokalu mieszkalnego). Jeśli okaże się, że potrzeby osoby składającej wniosek mają charakter priorytetowy (lub istnieje powód uznania ich za priorytetowe), rada będzie zobowiązana do zapewnienia zakwaterowania tymczasowego na okres, w którym udzieli stosownego wsparcia w znalezieniu samodzielnego zakwaterowania osobie składającej wniosek.

Jeżeli po upływie co najmniej 56 dni osoba składająca wniosek nie będzie w stanie znaleźć zakwaterowania, wówczas rada ustali, czy zachodzi konieczność zapewnienia tymczasowego zakwaterowania na dłuższy okres. Jest to możliwe wyłącznie wtedy, gdy potrzeby osoby składającej wniosek zostaną uznane za priorytetowe oraz osoba ta nie stała się bezdomna celowo.

- znajduje się „**w potrzebie priorytetowej**”: potrzeby osoby składającej wniosek są uznawane za priorytetowe, jeśli wnioskodawczyni jest w ciąży, ma mniej niż 18 lat, w jej gospodarstwie domowym znajduje się dziecko lub jeśli wnioskodawczyni jest osobą szczególnej troski z powodu choroby, niepełnosprawności lub z innego szczególnego powodu. **Od 2021 r. każdy, kto stanie się bezdomny z powodu przemocy domowej, jest uznawany za osobę w potrzebie priorytetowej.** W takiej sytuacji nie ma konieczności wykazania, że wnioskodawca jest osobą szczególnej troski z innych powodów. Rada może zasięgnąć informacji korzystając z różnych źródeł. Wnioskodawca, którego członek gospodarstwa domowego jest w ciąży lub jest osobą szczególnej troski, jest również uznawany za osobę w potrzebie priorytetowej.
- ma **lokalne powiązania** z danym obszarem. Może to wynikać z faktu, że osoba składająca wniosek mieszkała w danej okolicy w przeszłości, nadal tam pracuje, lub w danej okolicy mieszkają członkowie jej rodziny. W przypadku braku powiązań lokalnych z obszarem działania rady, do której został złożony wniosek, rada może skierować osobę składającą wniosek do obszaru, gdzie występują powiązania lokalne, jednak nie dotyczy to sytuacji, w której osobie składającej wniosek groziłaby tam przemoc domowa lub agresja.
- Jeśli masz lokalne powiązania z inną radą, twoja lokalna rada może skierować cię tam w celu uzyskania pomocy oraz tymczasowego zakwaterowania.
- jest „**celowo bezdomna**”: z powodu podjęcia działań lub ich zaniechania, które doprowadziły do utraty zakwaterowania. Opuszczenie lokalu mieszkalnego w obawie przed przemocą nie oznacza celowej bezdomności. W przypadku osób uznanych za bezdomne celowo, rada zapewni wyłącznie tymczasowe zakwaterowanie, prawdopodobnie na okres około 28 dni. Rady w Walii nie mogą stosować testu ustalającego „celową bezdomność” w przypadku rodzin z dziećmi lub w przypadku młodzieży.

Jeżeli rada zapewni tymczasowe zakwaterowanie w dłuższym wymiarze czasu ze względu na priorytetowe potrzeby i niecelową bezdomność, osoba składająca wniosek może otrzymać ofertę stałego zakwaterowania w lokalu socjalnym, spółdzielczym lub też rada może podjąć działania w celu umożliwienia uzyskania umowy najmu prywatnego lokalu mieszkalnego na okres 12 miesięcy lub 6 miesięcy w Walii.

W rządowym Kodeksie postępowania w przypadku bezdomności przedstawiono wytyczne dotyczące sposobu postępowania z osobami bezdomnymi i które doświadczyły przemocy domowej. Szczególne zastosowanie ma **rozdział 21**. Rada zwróci się do kobiety o przedstawienie swojej historii. Personel może poprosić o dowody potwierdzające – od policji, służby zdrowia, przyjaciół, opieki społecznej. Przed skontaktowaniem się z przyjaciółmi lub krewnymi kobiety personel rady musi poprosić ją o zgodę. Nie wolno wykonywać żadnych działań, które mogłyby narazić kobietę na niebezpieczeństwo, na przykład poprzez poinformowanie sprawcy, że zwróciła się ona do rady. Jeżeli brak jest dowodów potwierdzających, rada nie może po prostu odrzucić relacji danej osoby, ale musi zdecydować, czy relacja jest wiarygodna i wskazuje na zaistnienie przemocy domowej. Personel rady musi również rozważyć, czy istnieje ryzyko wystąpienia przemocy domowej w przyszłości, nawet jeśli w przeszłości takie zdarzenia nie miały miejsca. Personel rady nie może osądzać, co kobieta powinna była zrobić (np. jeśli postanowiła nie zgłaszać się na policję). Istnieje możliwość przeprowadzenia rozmowy z kobietą ubiegającą się o pomoc w bezpiecznym dla niej miejscu, na przykład w szkole, przychodni lekarskiej lub w ośrodku pomocy społecznej. Kobieta powinna mieć możliwość bycia przesłuchiwaną przez pracownika rady tej samej płci. Personel rady nie może zbliżać się do sprawcy ani robić niczego, co mogłoby narazić kobietę na dalsze ryzyko przemocy domowej.

Jeśli w tym okresie rada zaproponuje odpowiednie zakwaterowanie, np. prywatnie wynajmowany lokal mieszkalny, a osoba składająca wniosek odmówi, rada może zażądać opuszczenia tymczasowego zakwaterowania i może być zwolniona z dalszego obowiązku udzielania pomocy.

- W momencie składania wniosku do rady o pomoc w nagłych wypadkach nie jest wymagane przedstawienie wszystkich dokumentów od razu. Konieczne będzie jednak ich przedstawienie w późniejszym terminie. Rada powinna pomóc w tym osobie składającej wniosek.
- Wiele kobiet uciekających przed przemocą lub wykorzystywaniem woli udać się do schronisk: są to bezpieczne miejsca, w których mogą zatrzymać się kobiety i ich dzieci. Schroniska mogą pomóc kobietom w uporządkowaniu ich planów długoterminowych i zakwaterowaniu. Najłatwiejszym sposobem na uzyskanie schronienia jest skorzystanie z **krajowej infolinii ds. przemocy domowej** pod numerem 0808 2000 247.
- Osoby uciekające przed przemocą mogą skorzystać z innych dostępnych opcji. Czasami władze lokalne pomagają w ubieganiu się o wydanie zakazu zbliżania się sprawcy do ofiar i ich domów. Policja może wydać zawiadomienie o ochronie przed przemocą domową (z ang. Domestic Violence Protection Notice), aby sprawca nie mógł zbliżyć się do ofiary przez 48 godzin, a sąd może przedłużyć ten okres na mocy orzeczenia. Niektóre urzędy zlecają wykonanie specjalnych prac budowlanych, aby zabezpieczyć lokal mieszkalny lub zapewnią w nim bezpieczne miejsce, tzw. „sanktuarium”.

8. POMOC DLA OSÓB BEZ UPRAWNIENÍ DO ŚWIADCZEŃ LUB KOMUNALNYCH LOKALI MIESZKALNYCH

- Osoby bez statusu osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej lub w sytuacji, gdy ich prawo pobytu nie nadaje uprawnień do otrzymania świadczeń lub lokalu mieszkalnego mogą zwrócić się o pomoc do opieki społecznej w lokalnej radzie.
- Opieka społeczna zapewnia pomoc osobom z dziećmi w gospodarstwie domowym oraz osobom wymagającym opieki. Pomoc ta może obejmować zakwaterowanie oraz pieniądze lub bony na żywność i inne artykuły pierwszej potrzeby.
- Opieka społeczna nie jest jednak zobowiązana do zapewnienia zakwaterowania i wsparcia, jeśli rodzina ma inne możliwości. Wsparcie może po prostu obejmować zaoferowanie opłacenia biletu powrotnego i zorganizowanie podróży. Takie rozwiązanie nie powinno być jednak proponowane rodzinom, które mają prawo pobytu (np. opiekują się dzieckiem brytyjskim) i które powinny mieć możliwość uzyskania wsparcia ze strony opieki społecznej.
- Opieka społeczna jest również odpowiedzialna za ochronę dzieci. Czasami kobiety boją się zwracać o pomoc, ponieważ obawiają się, że mogą zostać obwinione o to, że nie są w stanie zapewnić dziecku domu i wyżywienia lub że opieka społeczna może próbować odebrać im dzieci. Sama bezdomność nie jest wystarczającym powodem, aby opieka społeczna odebrała dziecko matce.
- Prawo dotyczące pomocy społecznej jest jednak skomplikowane i warto zasięgnąć porady i pomocy przed zwróceniem się do opieki społecznej.

9. SEKTOR WYNAJMU PRYWATNEGO: PRAWO DO WYNAJMU

- Od lutego 2017 r. wynajmujący lokale mieszkalne w Anglii, **ale nie w Walii**, muszą sprawdzać, czy nowym najemcom (lub inne wprowadzające się do ich lokalu osoby dorosłe) przysługuje prawo do wynajmu.
- Obywatelom polskim przysługuje prawo do wynajmu, jeśli uzyskali status osoby osiedlonej lub wstępnie osiedlonej, jednak nadal będą musieli przedstawić stosowne dokumenty potwierdzające ten fakt. Wynajmujący mogą to sprawdzić za pośrednictwem rządowego systemu internetowego za pomocą specjalnego kodu.
- Władze lokalne nie mają obowiązku sprawdzania prawa do wynajmu osób, którym wynajmują lokale mieszkalne. Jeśli najemcy są kierowani przez władze do prywatnych lokali mieszkalnych lub spółdzielni mieszkaniowych, zarówno prywatni wynajmujący, jak i spółdzielnie nie muszą sprawdzać dokumentów.
- Spółdzielnie mieszkaniowe mają obowiązek sprawdzenia dokumentów, jeśli wynajmują lokal mieszkalny bezpośrednio nowemu najemcy, który zgłosił się do nich bezpośrednio.
- Schroniska są zwolnione ze stosowania się do przepisów dotyczących prawa do wynajmu.

A CO Z GOSIA, TERESA, EWELINA, ILONA, NATALIA I BASIA?

Co te kobiety mogą zrobić w sprawie świadczeń i zakwaterowania?

Gosia

wraz z dwójką dzieci właśnie przybyła do schroniska. Przyjechała do Wielkiej Brytanii w 2018 r., aby dołączyć do męża, który pracował wtedy na budowie. Zawsze był „pijakiem”, a jego historia zatrudnienia wydaje się bardzo nieregularna i skomplikowana, jednak mąż pracował z przerwami, czasem na własny rachunek, czasem na umowach. Starsza córka urodziła się w Polsce, młodsza w Wielkiej Brytanii i ma teraz 6 lat. Obie uczęszczały do szkoły, ale po ostatnim ataku (było ich kilka), który miał miejsce trzy miesiące temu, Gosia uciekła z wynajmowanego przez nich mieszkania i zamieszkała u przyjaciółki w innym mieście. Od przyjazdu do Wielkiej Brytanii nie pracowała, ale uczęszczała do miejscowego koledżu, gdzie uczyła się języka angielskiego i brała udział w zajęciach krawieckich. Nie ubiegała się o status osoby osiedlonej, ale uważa, że jej mąż mógł to zrobić za nich wszystkich, ponieważ zawsze „załatwiał wszystkie formalności”.

Gosia i jej córki mogą mieć status osoby osiedlonej, jeśli jej mąż złożył wniosek, jednak aby to udowodnić, konieczne będzie przedstawienie specjalnego kodu. Gosia może skontaktować się z ośrodkiem ds. rozpatrywania wniosków o status osób osiedlonych pochodzących z UE (<https://www.gov.uk/government/collections/eu-settlement-scheme-applicant-information>), aby dowiedzieć się, czy ona i jej córki mają taki status. Jeśli ma status osoby osiedlonej, może ubiegać się o świadczenia oraz zakwaterowanie. Jeśli Gosia zwróci się do lokalnej rady, rada może stwierdzić, że Gosia nie ma powiązań z aktualnym miejscem pobytu, jednak nie można będzie jej odesłać do miejsca, w którym nie jest bezpieczna.

Jeśli Gosia nie posiada statusu osoby osiedlonej, złożenie wniosku z opóźnieniem jest uzasadnione, ponieważ jest ona ofiarą przemocy domowej. Gosia powinna uzyskać pomoc w złożeniu takiego wniosku. Organizacje takie jak the Aire Centre (<https://www.airecentre.org/euss-support-extended>) dysponują przyznanymi przez rząd środkami w celu świadczenia takiej pomocy.

pracuje jako administrator w lokalnym biurze handlowym i jest tam odkąd przybyła do Wielkiej Brytanii w 2019 r. Dwa dni temu jej były chłopak przyszedł do jej miejsca pracy i groził jej oraz współpracownikom. Następnie włamał się do jej mieszkania i zdemolował je. Od tamtej pory Teresa mieszka u koleżanki, ponieważ boi się wrócić do domu. Teresa złożyła wniosek o status osoby wstępnie osiedlonej pochodzącej z UE i otrzymała go na początku 2019 r.

Teresa ma status osoby wstępnie osiedlonej i prawo pobytu jako pracownik, może więc uzyskać pomoc od rady. Teresa może poprosić o pomoc w pozyskaniu lokalu mieszkalnego, ponieważ obecnie jest osobą bezdomną (jeżeli nadal będzie mieszkać w swoim mieszkaniu, jest zagrożona przemocą), a rada powinna uznać ją za osobę o priorytetowych potrzebach (z powodu przemocy domowej) i udzielić jej pomocy. Jeżeli Teresa skorzysta z pomocy prawnika i uda się do sądu, może uzyskać stosowny nakaz sądowy lub zawiadomienie o ochronie przed przemocą domową od policji, jeśli uważa, że jej były chłopak będzie się do niego stosował. Wtedy będzie mogła wrócić do swojego mieszkania. Status osoby wstępnie osiedlonej można zmienić w status osoby osiedlonej po wykazaniu pięcioletniego okresu pobytu w Wielkiej Brytanii.

Ewelina przyjechała z rodzicami do Wielkiej Brytanii w 2014 r., kiedy miała 10 lat. Chodziła do szkoły, jej rodzice oboje pracowali, jednak matka zmarła dwa lata temu, a ojciec wrócił do Polski. Dwa lata temu zaczęła mieszkać ze swoim brytyjskim partnerem w jego mieszkaniu. On ubiegał się o świadczenia dla nich obojga, ale odkąd zaszła w ciążę, stał się agresywny. Dziecko ma się urodzić za trzy miesiące. Nigdy nie starała się o żaden status w Wielkiej Brytanii.

Ewelina miała prawo stałego pobytu, ponieważ była członkiem rodziny, w której ojciec uzyskał prawo pobytu. Oznacza to, że była uprawniona do świadczeń już wcześniej. Powinna jednak złożyć wniosek o przyznanie statusu osoby osiedlonej przed 1 lipca 2021 r. Złożenie wniosku z opóźnieniem może zostać uznane za uzasadnione ze względu na zaistniałą przemoc domową oraz fakt, że Ewelina miała prawo pobytu stałego i nie wiedziała, że musi złożyć wniosek w ramach programu. Ewelina powinna jak najszybciej złożyć wniosek i uzyskać pomoc w tym zakresie od organizacji takiej jak Aire Centre (<https://www.airecentre.org/euss-support-extended>), która dysponuje funduszami rządowymi do oferowania takiej pomocy. Po zaakceptowaniu wniosku przez urząd Home Office Ewelina będzie mogła ubiegać się o świadczenia oraz zakwaterowanie. Podczas oczekiwania na decyzję Ewelina może zwrócić się do lokalnej rady o pomoc świadczoną przez opiekę społeczną lub zwrócić się do schroniska, które udzieli jej wsparcia w okresie oczekiwania. Po uzyskaniu statusu osoby osiedlonej i zakwalifikowaniu się do otrzymania pomocy, potrzeby Eweliny zostaną uznane za priorytetowe ponieważ jest w ciąży (lub po porodzie będzie matką pozostającego na utrzymaniu dziecka) oraz ze względu na to, że jest ofiarą przemocy domowej i powinna otrzymać pomoc w pozyskaniu lokalu mieszkalnego od rady. Ewelina będzie również mogła ubiegać się o świadczenia.

Ilona

Ilona przyjechała do Wielkiej Brytanii w 2014 r., aby zamieszkać z córką, która pracowała w Wielkiej Brytanii. Pomagała w opiece nad dwójką wnuków, a następnie podjęła pracę w charakterze sprzątaczkki pracując na własny rachunek, gdy dzieci były starsze. Obecnie sprząta 15 godzin tygodniowo. Jednak u jej zięcia pojawiły się problemy ze zdrowiem psychicznym. Małżeństwo ma kłopoty. Wczoraj, gdy jej córka była w pracy, zięć zaczął oskarżać ją o rozbicie swojego małżeństwa i groził jej nożem. Ilona i jej córka złożyły wniosek o przyznanie statusu osoby osiedlonej pochodzącej z UE przed końcem 2020 r. Córka już go otrzymała, ale Ilona nadal czeka.

Ilona nie uzyskała jeszcze statusu osoby osiedlonej, ale ponieważ złożyła wniosek przed upływem terminu (powinna otrzymać list lub e-mail potwierdzający, że go złożyła), przysługują jej takie same prawa, jakie miała wcześniej jako osoba samozatrudniona, członek rodziny pracownika oraz osoba z prawem stałego pobytu. Może ubiegać się o świadczenia i lokal mieszkalny, a ze względu na to, że jest ofiarą przemocy domowej, jej potrzeba zostanie uznana za priorytetową. Może się zdarzyć, że ministerstwo DWP i lokalna rada zakwestionują prawa do uzyskania pomocy, dlatego Ilona może uzyskać pomoc przy składaniu wniosków od lokalnej organizacji ds. przemocy w rodzinie. Ilona powinna sprawdzić, na jakim etapie znajduje się jej wniosek w ośrodku ds. rozpatrywania wniosków o status osób osiedlonych pochodzących z UE, a w razie jakichkolwiek problemów skorzystać z pomocy Aire Centre.

Natalia przyjechała do Wielkiej Brytanii ze swoim chłopakiem i przebywa w tym kraju od 3 tygodni. Wierzyła, że uda jej się znaleźć pracę, chociaż słabo mówi w jęz. angielskim i ma niewiele kwalifikacji. Jej chłopak właśnie ukradł jej wszystkie pieniądze i uderzył ją tak mocno, że złamał jej szczękę.

Natalia przebywa w Wielkiej Brytanii jako osoba odwiedzająca i nie przysługuje jej prawo do podjęcia zatrudnienia. Natalia może uzyskać informacje o bardzo ograniczonych możliwościach pracy w Wielkiej Brytanii na stronie Migrant Londoners Hub (<https://www.london.gov.uk/programmes-strategies/communities-and-social-justice/migrant-londoners-hub>)

Natalii przysługuje opieka zdrowotna w nagłych wypadkach. Może także uzyskać pomoc w zakresie zakwaterowania w nagłych wypadkach oraz inną pomoc ze strony lokalnej opieki społecznej, jeśli okaże się, że potrzebuje ona opieki, jednak jest to mało prawdopodobne. Natalia może spróbować skorzystać z usług służb zajmujących się osobami bezdomnymi lub udać się do schroniska, gdzie personel pomaga osobom bez dostępu do świadczeń i zakwaterowania. Istnieje również możliwość uzyskania pomocy w ramach lokalnego projektu pomagającego migrantom pozbawionym środków do życia (większość z nich należy do sieci NACCOM: <https://nacom.org.uk/>).

Basia przyjechała z dwuletnią córką do Wielkiej Brytanii w styczniu 2021 r. Przyjechała do swojego męża, który mieszkał i pracował w Wielkiej Brytanii od „co najmniej 7 lat” przed jej przyjazdem, choć często wracał do Polski na miesiąc lub dwa każdego roku. Uciekła po tym, jak groził jej i dziewczynce przemocą.

Basia jest objęta przepisami, które pozwalają członkom rodziny dołączyć do obywateli UE przebywających w Wielkiej Brytanii przed 31 grudnia. Musi złożyć wniosek w programie dla osób ubiegających się o status osoby osiedlonej, a opóźnienie w złożeniu wniosku jest uzasadnione ze względu na przemoc. Opieka społeczna działająca w ramach władz lokalnych powinna udzielić jej pomocy w złożeniu wniosku ze względu na to, że Basia ma dziecko. Basia może także potrzebować wsparcia i pomocy w złożeniu stosownych wniosków do opieki społecznej. Po zaakceptowaniu wniosku w programie dla osób ubiegających się o status osoby osiedlonej Basia będzie mogła ubiegać się o zakwaterowanie i świadczenia, ponieważ nawet jeśli otrzyma jedynie status osoby wstępnie osiedlonej, przysługuje jej prawo pobytu na podstawie uprawnień męża jako pracownika.

Basia

UZYSKIWANIE POMOCY

- W niektórych miejscach można uzyskać poradę i pomoc dla osób uciekających przed przemocą domową, np. organizacja dla kobiet Women's Aid, która prowadzi krajowy telefon zaufania ds. przemocy domowej **National Domestic Violence Helpline**
- Strona internetowa **www.housing-rights.info** zawiera informacje o opcjach mieszkaniowych dla migrantów i osób, które udzielają im porad. Jest tam też specjalny dział poświęcony osobom uciekającym przed przemocą domową.
- **AIRE CENTRE** „promuje wiedzę nt. prawa europejskiego oraz pomaga osobom marginalizowanym oraz znajdującym się w trudnej sytuacji w dochodzeniu tych praw”, a także prowadzi specjalne projekty i świadczy usługi dla osób uciekających przed przemocą domową. Ośrodek publikuje również przydatne arkusze informacyjne na temat praw obywateli UE.
- **Project 17** działa na rzecz likwidacji ubóstwa wśród dzieci migrantów. W swoim londyńskim biurze pracownicy oferują informacje, porady i rzecznictwo w zakresie uzyskania zakwaterowania i wsparcia ze strony opieki społecznej.
- Projekt na rzecz rejestracji dzieci jako obywateli brytyjskich (ang. Project for the Registration of Children as British Citizens) doradza w kwestii praw dzieci do posiadania lub ubiegania się o obywatelstwo. Dostępne są również przydatne **ulotki informacyjne** na ten temat.
- Portal Migrant Londoners Hub prowadzony jest przez Burmistrza Londynu **<https://www.london.gov.uk/programmes-strategies/communities-and-social-justice/migrant-londoners-hub>** i zawiera wiele przydatnych informacji, w tym wiele w językach społeczności lokalnych, istotnych dla Polaków w całej Anglii, a także obszerny katalog dostępnych materiałów.
- Rząd prowadzi ośrodek ds. rozpatrywania wniosków o status osób osiedlonych pochodzących z UE, który jest czynny od poniedziałku do piątku w godz. od 8:00 do 20:00, w soboty i niedziele od godz. 9:30 do 16:30 pod numerem telefonu 0300 123 7379. Dostępny jest również serwis internetowy, gdzie można uzyskać gwarantowaną odpowiedź na pytania w ciągu 5 dni roboczych **<https://eu-settled-status-enquiries.service.gov.uk/start>**

O AUTORACH:

Sue Lukes pracowała w sektorze pomocy mieszkaniowej i przesiedlania uchodźców, jednak od 1996 r. działa na własny rachunek jako ekspert w dziedzinie mieszkalnictwa i migracji oraz tego, w jaki sposób władze lokalne, regionalne i krajowe oraz organizacje pozarządowe mogą sprawić, aby migracja przyniosła korzyści wszystkim zainteresowanym społecznościom. Współredaguje stronę internetową Chartered Institute of Housing www.housing-rights.info, szkoli pracowników wielu władz lokalnych i innych podmiotów, prowadzi badania naukowe oraz opracowuje, udziela pomocy, doradza i ocenia projekty. Jest przewodniczącą organizacji Hear Me Out www.hearmeoutmusic.org.uk

Liz Davies KC jest adwokatem w izbie Garden Court Chambers, specjalizującym się w prawie mieszkaniowym i bezdomności. Jest współautorką książki „Housing Allocation and Homelessness: Law and Practice” (LexisNexis, wydanie 6, 2022 r.). Więcej informacji o Liz można znaleźć na stronie - www.gardencourtchambers.co.uk/barristers/liz-davies-kc/sao

TEL: 07545 075 093

E-mail: info@vestasfs.org